

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU

formujúca myseľ i srdce

TEOLOGICKÁ FAKULTA, TEOLOGICKÝ INŠTITÚT

Spišská Kapitula 12, 053 04 Spišské Podhradie

E-mail: zuzana.budayova@ku.sk

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Autor dizertačnej práce: **PhDr. Pavla Doležalová PhD**

Študijný program: **Sociálna práca**

Oponent: **doc. PhDr. Mgr. Zuzana Budayová, PhD., M.Ed.**

Téma dizertačnej práce: **ADVERZIVNÍ ZÁŽITKY V DĚTSTVÍ A JEJICH DOPAD NA PSYCHOSOCIÁLNÍ ADAPTACI A RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ Z PERSPEKTIVY SOCIÁLNÍ PRÁCE**

Aktuálnosť a náročnosť témy: Predložená habilitačná práca sa venuje problematike nepriaznivých zážitkov v detstve (Adverse Childhood Experiences – ACE) a ich dopadom na psychosociálnu adaptáciu a rizikové správanie adolescentov a mladých dospelých. Ide o tému, ktorá je v súčasnosti veľmi aktuálna nielen v oblasti sociálnej práce, ale aj v psychológii, pedagogike a adiktológii. Koncept ACE je významným rámcom pre pochopenie vzniku rizikového správania a psychosociálnych problémov v neskoršom vývine jednotlivca. Autorka správne poukazuje na vysokú prevalenciu nepriaznivých zážitkov u adolescentov v inštitucionálnej starostlivosti a ich súvislosť s agresivitou, narušenou citovou väzbou či užívaním návykových látok. Napriek aktuálnosti témy však možno konštatovať, že jej spracovanie zostáva v niektorých častiach skôr na úrovni sumarizácie existujúcich poznatkov a vlastných predchádzajúcich štúdií, pričom hlbšia analytická reflexia širších teoretických súvislostí by mohla byť výraznejšia.

Prehľadnosť a logická štruktúra práce: Práca je členená do viacerých kapitol, ktoré zahŕňajú teoretické východiská, metodologický rámec a syntézu empirických výskumov. Štruktúra práce formálne zodpovedá požiadavkám kladeným na habilitačnú prácu. Podstatnú časť práce tvorí syntéza už publikovaných siedmich štúdií autorky a jej spoluautorov z rokov 2006 – 2024. Tento prístup je v habilitačných prácach akceptovateľný, avšak miestami môže viesť k tomu, že text pôsobí skôr ako prehľad alebo súhrn predchádzajúcej publikačnej činnosti, než ako ucelená monografická vedecká analýza.

Formulácia cieľov práce a vhodnosť zvolených metód: Primárnym cieľom práce je syntetizovať empirické poznatky o vplyve ACE na psychosociálne fungovanie adolescentov a mladých dospelých a interpretovať ich z perspektívy sociálnej práce.

Cieľ práce je formulovaný pomerne jasne, avšak zostáva relatívne široký. Presnejšie vymedzenie výskumných otázok alebo hypotéz by mohlo prispieť k väčšej metodologickej presnosti práce. Zvolené metódy kombinujú kvantitatívny a kvalitatívny výskum realizovaný najmä v prostredí inštitucionálnej starostlivosti a terapeutických komunit.

Výber metodologických prístupov možno považovať za primeraný charakteru skúmanej problematiky, avšak ich reflexia v samotnej habilitačnej práci nie je vždy dostatočne detailná.

Metodológia: Metodologický rámec práce je založený najmä na syntéze siedmich (ôsma je rešeršná správa) empirických štúdií autorky a jej spoluautorov. Tento prístup umožňuje prezentovať dlhodobý výskumný záujem autorky o danú problematiku. Zároveň však predstavuje aj určitý metodologický limit práce. Výsledky jednotlivých štúdií totiž vychádzajú prevažne zo špecifického prostredia inštitucionálnej starostlivosti, čo môže obmedzovať možnosti ich širšej generalizácie. Ďalším limitom je skutočnosť, že časť výskumov má priečny charakter, čo sťažuje formulovanie kauzálnych záverov o vzťahu medzi výskytom ACE a konkrétnymi formami rizikového správania. Po prečítaní textu jednotlivých štúdií sa autorke ponúka možné využitie systematických postupov kvalitatívnej analýzy dát, napríklad tematickej analýzy, prípadne postupov zakotvenej teórie, ktoré by umožnili identifikovať významové kategórie a vzorce správania vyplývajúce z empirických dát. Na základe tejto analýzy (ale i jej viacerých typov) by práca výrazne získala na analytickej hĺbke práve zapojením kvalitatívneho výskumného dizajnu.

Štylistická úroveň práce: Štylistická úroveň práce je vo všeobecnosti primeraná odbornému textu. Autorka používa relevantnú terminológiu a dokáže zrozumiteľne prezentovať komplexnú problematiku nepriaznivých zážitkov v detstve a ich psychosociálnych dôsledkov. V texte sa však miestami objavujú opisné pasáže a opakovanie niektorých tvrdení, čo znižuje analytickú dynamiku textu. V niektorých častiach by bolo vhodné výraznejšie zdôrazniť vlastnú interpretáciu výsledkov.

Literatúra: Použitý literárny aparát zahŕňa relevantné domáce aj zahraničné zdroje. Autorka pracuje s publikáciami z oblasti sociálnej práce, psychológie, adiktológie a výskumu ACE. Pozitívne možno hodnotiť aj prepojenie práce s vlastnou publikačnou činnosťou autorky, ktorá zahŕňa viaceré empirické štúdie publikované v odborných časopisoch. Na druhej strane

je však podiel vlastných publikácií autorky v práci pomerne dominantný, čo môže miestami viesť k menšej diverzite teoretických perspektív.

Otázky do diskusie

- 1. Do akej miery možno výsledky prezentovaných výskumov generalizovať aj na populáciu adolescentov mimo inštitucionálnej starostlivosti?**
- 2. Aké metodologické obmedzenia považuje autorka za najvýznamnejšie pri interpretácii výsledkov?**

Záverečné hodnotenie: Predložená habilitačná práca autorky PhDr. Pavly Doležalovej PhD predstavuje systematické spracovanie problematiky nepriaznivých zážitkov v detstve a ich dopadov na psychosociálny vývin adolescentov a mladých dospelých. Autorka preukazuje dlhodobý odborný záujem o túto tému a prezentuje výsledky viacerých empirických štúdií realizovaných v prostredí inštitucionálnej starostlivosti. Napriek uvedeným pripomienkam, ktoré sa týkajú najmä metodologickej reflexie, rozsahu syntézy vlastných štúdií a miestami skôr opisného charakteru analýzy, možno konštatovať, že práca prináša relevantné poznatky pre oblasť sociálnej práce a nadväzujúce disciplíny.

Na základe uvedeného odporúčam habilitačnú prácu prijať k obhajobe a po jej úspešnom obhájení udeliť autorke vedecko-pedagogický titul docent v odbore Sociálna práca.

V Spišskom Podhradí, dňa 10. marca 2026

doc. PhDr. Mgr. Zuzana Budayová, PhD., M.Ed.